

Daltoncoördinator, een taak (en opleiding) in ontwikkeling.

0. Inleiding

In de regio Oost heeft de DON samen met DaltonDeventer een scholingstraject voor haar daltoncoördinatoren opgezet. In overleg met het bestuur van de DON is besloten een scholingsaanbod op te zetten, waarbij weliswaar sprake zou zijn van een deels cursorisch aanbod, maar waarin vooral ook geleerd zou worden via verschillende vormen van intervisie. Uiteindelijk zou vanuit de cursus een intervisienetwerk van daltoncoördinatoren moeten ontstaan. Vanaf de eerste bijeenkomst stonden daarnaast in overleg met de deelnemers en de DON een aantal doelen centraal:

- de taak van een daltoncoördinator in beeld brengen
- onderzoeken welke problemen een daltoncoördinator kan tegenkomen en hier samen antwoorden op vinden
- ervaringen opdoen met intervisiemogelijkheden en werkwijzen voor deze doelgroep
- ontwikkelen van een cursusopzet die we voor konden leggen aan de NDV als basisprogramma voor een traject, dat tot een door de NDV goedgekeurd en gewaarmerkt certificaat –en in onze ogen liever: licentie- voor daltoncoördinatoren

De resultaten van het eerste jaar waren uitermate hoopgevend en de tevredenheid onder de deelnemers was en blijft hoog.

1. Opzet cursus voor daltoncoördinatoren

1.1 Cursorische opleiding versus intervisie

De opzet van de in het oosten verzorgde cursus wijkt af van soortgelijke scholingen voor daltoncoördinatoren elders in het land. Hier werden andere uitgangspunten gehanteerd. In 'Dalton? Doorgaan!' wordt aangegeven, dat Wenke Adviesbureau Onderwijs koos voor het uitgangspunt, dat een daltoncoördinator op elke school ongeveer met dezelfde problematiek te maken krijgt. Deze opvatting leidt tot een meer aanbodgestuurde, cursorische aanpak van een scholing van daltoncoördinatoren.

Hiertegenover staat de opvatting dat de individuele praktijk van elke daltoncoördinator sterk verschilt. Vanuit deze opvatting wordt door het Daltonexpertisecentrum van het Instituut Theo Thijssen gekozen voor vrijwel individuele, bijna supervisieachtige begeleidingstrajecten voor de daltoncoördinator.

Voor de cursus in de regio Oost is gekozen voor een evenwicht tussen een meer cursorisch aanbod en intervisie.

Een cursorisch aanbod is vaak efficiënter als het gaat om het verwerven, c.q. actualiseren van kennis en inzichten. Een cursorisch aanbod binnen het scholingstraject achtten we noodzakelijk omdat hierdoor alle scholen in aanraking komen met kennis over dalton, haar roots en vernieuwende ideeën.

Via intervisie kunnen inzichten en ervaringen gedeeld worden. 'Good practices' van de ene school kunnen via de daltoncoördinator stimulerende voorbeelden vormen voor de andere scholen. Zeker als goed in beeld wordt gebracht, welke know-how op welke scholen binnen het netwerk voor handen is, kan een levendige uitwisseling van denkbeelden ontstaan. In de veiligheid van intervisiegroepen kan ook de stap naar probleemgestuurd leren of vormen van actionlearning makkelijk gemaakt worden.

De ervaringen van het eerste pilotjaar hebben ons laten zien, dat de wisselwerking tussen cursusaanbod en intervisie een prima werkwijze is, die we de komende jaren zeker verder zullen uitontwikkelen.

1.2 Heldere taakomschrijving

Tijdens de cursus bleek, hoe belangrijk het voor het functioneren van de daltoncoördinator is dat hij een heldere opdracht, een heldere taakomschrijving heeft. Hier wreekt zich het feit, dat de rol 'daltoncoördinator' nog sterk in ontwikkeling is. Het leek wenselijk met de DON de kern van een taakomschrijving vast te stellen. Vanuit de volgende globaal geformuleerde, en door het DON-bestuur onderschreven, taakomschrijving voor de daltoncoördinator is het afgelopen jaar gewerkt:

- het bewaken van het daltongedachtengoed: het ontwikkelen en borgen van de daltonkwaliteit en –kenmerken van het onderwijs; doorgaande lijnen in de school, ook bij wisselingen van personeel, het schrijven en bijstellen van een daltonbeleidsplan.
- het coachen c.q. begeleiden van collega's, onder andere door het begeleiden van nieuwe leerkrachten, enthousiasmeren van zittende leerkrachten, klassenbezoeken en –consultatie.
- initiatieven ontplooiën om samen verbeterdoelen vast te stellen, onder andere naar aanleiding van de visitatieadviezen, maar ook op basis van nieuwe inzichten in de literatuur, nieuwe ontwikkelingen elders, een periodieke sterkte-zwakte-analyse..
- Nieuwe kennis in het team inbrengen, onderzoeken welke scholingen voor het team wenselijk zijn, eventueel zelf of met collega's interne scholing verzorgen

Deze taakomschrijving heeft veel gemeen met de taakomschrijvingen van de 'opleider in de school', zoals deze zich binnen verschillende besturen ontwikkelen. Op termijn zou het dan ook voor de daltonscholen wel eens wenselijk kunnen zijn de voor dalton wenselijke taak van 'daltoncoördinator' te koppelen aan de door de overheid verplichte taak van 'opleider in de school'.

Op basis van bovenstaande globale taakomschrijving hebben de daltoncoördinatoren in cursusverband een aantal aspecten aangedragen, waarover ze graag de meningen van coördinatoren en directies gepeild zouden zien. Deze aspecten zijn verwerkt in onderstaand onderzoek naar percepties rond de invulling van de rol en taak van daltoncoördinator.

1.3 Onderzoek

Tijdens een studiedag op woensdag 23 januari 2008 zijn een aantal van de dilemma's rond taakinfilling en –facilitering besproken door daltoncoördinatoren en directies van de DON. Door middel van een interactieve voting system konden de ruim 70 deelnemers hun stem laten horen in de verkenning van de taken en positie van de daltoncoördinator in de regio Oost.

De vraag hoeveel tijd de daltoncoördinator van zijn directeur zou moeten krijgen om zijn taken uit te voeren, kan dan op basis van een breed gedragen kerntaakomschrijving beantwoord worden.

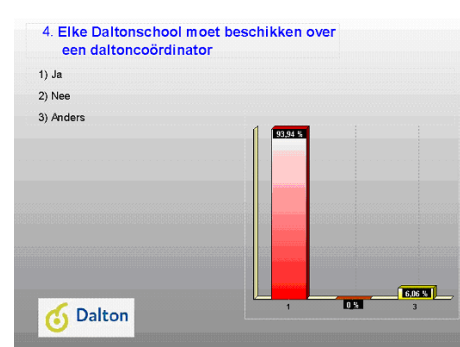
In de volgende paragrafen geven we de resultaten op een aantal van de onderzoeksvragen weer. In paragraaf worden op basis van de onderzoeksresultaten een aantal aanbevelingen ten aanzien van de taakinfilling en facilitering van de daltoncoördinator naar de DON geformuleerd.

2. Onderzoeksresultaten

2.1. Algemeen

De deelnemers aan de studiedag zijn bijna unaniem van mening, dat

- elke daltonschool moet beschikken over een daltoncoördinator 94 %
 - deze daltoncoördinator moet worden gefaciliteerd in tijd 95 %
- en
- de daltoncoördinator in staat moet worden gesteld zich verder te scholen 97 %

Grote eenstemmigheid onder de deelnemers.

Tegenstemmers zijn er bij alle drie vragen niet. Enkele deelnemers hebben de gestelde vraag niet met 'ja' beantwoord, maar hebben de uitwijkmogelijkheid 'anders' gekozen.

Aanbeveling:

Elk van bovenstaande stellingen is een directe aanbeveling naar de DON.

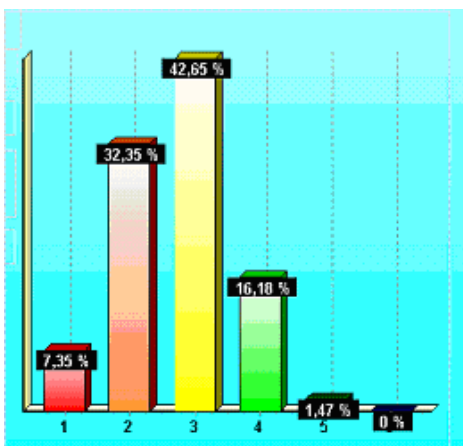
2.2. Facilitering

Tijdens de studiedag is twee keer onderstaande vraag aan de deelnemers voorgelegd:

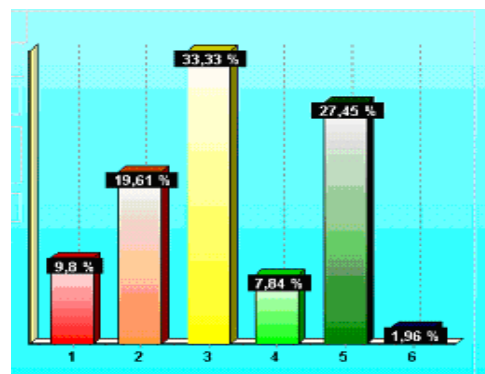
De daltoncoördinator krijgt voor de uitvoering van zijn taken

1. een middag per maand
2. een middag per twee weken
3. een middag per week
4. een dag per week
5. geen vrijgestelde lestijd; een en ander wordt verrekend in taakuren
6. 0 uren.

Tijdens de eerste stemmingssessie werd door de deelnemers vooral de wenselijke situatie weergegeven. Tijdens de tweede sessie werd expliciet gevraagd naar de huidige, feitelijke situatie. Hieronder de resultaten van beide metingen naast elkaar.

Gewenste situatie

Huidige situatie

Een groot aantal daltoncoördinatoren is al wel een deel van de tijd vrijgeroosterd. Maar in de wenselijke situatie zou de hoeveelheid vrijgestelde tijd groter moeten zijn dan de huidige situatie. Opvallend is dat 27% van de deelnemers aangeeft, dat in de huidige situatie (de rechter grafiek) de daltoncoördinator 'geen vrijgestelde lestijd krijgt, maar dat een en ander wordt verrekend in taakuren'. Dit blijkt in de linker grafiek geen gewenste situatie te zijn! Een daltoncoördinator moet echt worden vrijgesteld van enkele uitvoerende taken om zijn taak goed te kunnen vervullen.

Management en coördinatoren verschillen in bovenstaande grafieken niet significant van mening.

Natuurlijk is de omvang van de tijd die een daltoncoördinator krijgt voor de uitvoering van zijn taken afhankelijk van de inhoud van de taken (zie 2.3). Ook de grootte van de school zal van invloed zijn op de mogelijkheden.

Analyse naar schoolgrootte

Van de scholen onder de 100 leerlingen geeft 2/3 deel aan, dat een dagdeel in de twee weken voor de uitvoering van de taken van de daltoncoördinator in de huidige situatie beschikbaar is. 1/3 deel van de respondenten krijgt een dagdeel per week.

Van de middelgrote scholen (tussen de 100 en 200 leerlingen) geeft liefst 44% aan, dat de taken van de daltoncoördinator geheel in de niet-lesgebonden taken zijn opgenomen. Bij de grotere scholen (200-300 leerlingen) is dat ook nog 28%. ALS de grotere scholen hun daltoncoördinator een deel van de week vrijroosteren is dat meestal voor een dagdeel per week.

Er zijn heel weinig scholen die hun daltoncoördinator een dag per week vrijroosteren. (ook de scholen boven de 300 leerlingen niet).

Analyse naar daltonhistorie.

In het algemeen kan gesteld worden dat hoe langer een school het daltoncertificaat heeft, des te meer kans er is dat de daltoncoördinator een substantieel deel van de week vrijgeroosterd is. Bij 20% is dat niet het geval.

Bij de jongere daltonscholen (tussen 0 en 10 jaar dalton) zien we dat dit percentage is teruggelopen tot ongeveer 30 %.

Elke daltonschool i.o. heeft weliswaar een daltoncoördinator, maar liefst 60% van hen is echter niet vrijgeroosterd.

Aanbeveling:

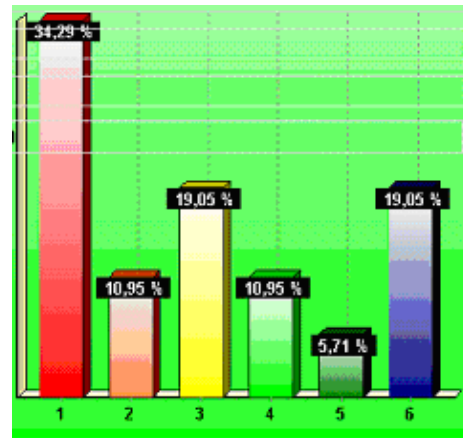
Het lijkt wenselijk een daltoncoördinator voor zijn daltontaken tenminste een dagdeel per week vrij te roosteren. Voor de heel kleine scholen (onder de 100 leerlingen) is dat misschien niet goed realiseerbaar. Hier zou een dagdeel per twee weken de norm kunnen zijn.

2.3. Taken van een daltoncoördinator

We hebben de daltoncoördinatoren en directeuren gevraagd wat de belangrijkste taken van een daltoncoördinator zouden zijn.

Uit onderstaande lijst konden maximaal 3 items gekozen worden:

1. bewaking daltonkwaliteit, doorgaande lijnen op schoolniveau.
2. visitatieadviezen omzetten in ontwikkelingen
3. coachen/begeleiden van collega's t.a.v. dalton
4. initiëren van nieuw daltonbeleid
5. schrijven daltonbeleidsplan
6. nieuwe kennis/ ideeën in het team brengen

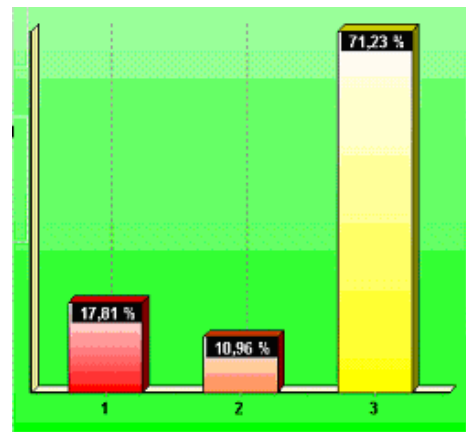

Kerntaak is voor eenieder duidelijk het borgen van de daltonkwaliteit en het bewaken van de ontwikkelingslijnen. Dit doet de daltoncoördinator onder andere door het coachen en begeleiden van zijn collega's. De daltoncoördinator is daarbij voor zijn team een bron van nieuwe kennis en inzichten

Het lijkt erop, dat de prioriteit dus iets minder bij de meer beleidsmatige items in bovenstaande lijst ligt. Het verschil is echter relatief. In onderstaande toelichtingen wordt duidelijk dat de betreffende items wel degelijk belangrijke onderdelen van de taak van de daltoncoördinator worden gevonden.

2.3.1 Bewaking daltonkwaliteit

71% van de respondenten geeft aan, dat de taak van de daltoncoördinator niet beperkt blijft tot de bewaking van de daltonkwaliteit op schoolniveau (1), maar dat daar geregeld klassenbezoek bijhoort (2) en dat hierbij ook een feedbackgesprek met de betreffende collega hoort (3). Directeuren en daltoncoördinatoren scoren niet significant verschillend.

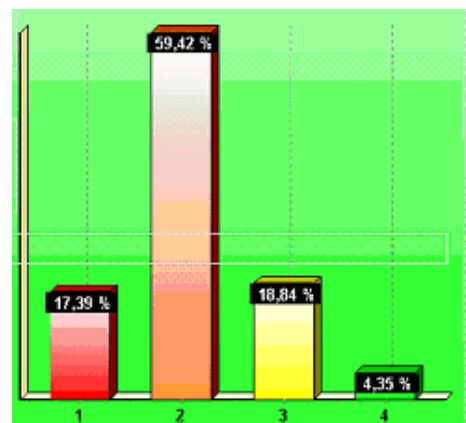

2.3.2 Deskundigheid

De daltoncoördinator:

1. is heel deskundig en up to date op daltongebied
2. brengt geregeld nieuwe ideeën en kennis in tijdens teamvergaderingen
3. organiseert ook scholingen voor het team
4. verzorgt ook zelf interne scholingen

Een daltoncoördinator is deskundig op daltongebied en brengt zijn kennis en ideeën ook geregeld in in zijn team. Voor de meeste daltoncoördinatoren stopt het hier. 13% van de daltoncoördinatoren en 26% van de directeuren achten de coördinator ook verantwoordelijk voor het organiseren van de benodigde scholingen, maar hij verzorgt deze niet zelf.

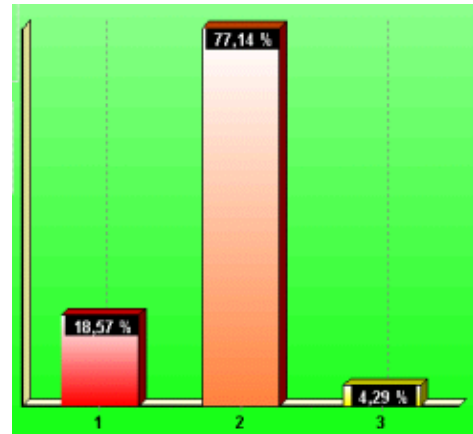

2.3.3 Begeleiden collega's

77 % van de respondenten is van mening dat een taak van de daltoncoördinator het coachen en begeleiden van alle collega's is t.a.v. dalton (2). 84% van de daltoncoördinatoren is deze mening toegedaan tegenover slechts 69% van de directeuren.

19 % van de aanwezigen is van mening dat dit coachen en begeleiden enkel startende collega's betreft (1).

Enkele directeuren zijn van mening dat het begeleiden van collega's geen taak is van een daltoncoördinator (3).

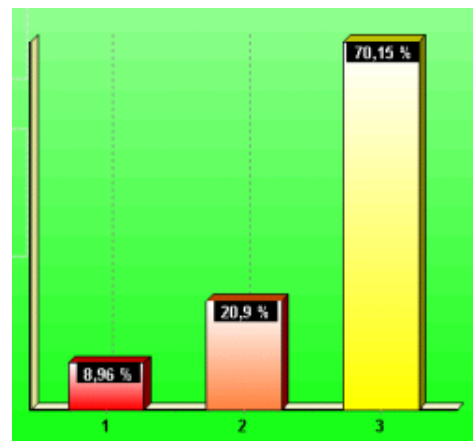

2.3.4 Daltonontwikkelplannen

Op welke terreinen neemt een daltoncoördinator het voortouw bij ontwikkelingen op daltongebied in zijn school?

1. visitatieadviezen omzetten in ontwikkelplannen
2. 1 + het adviseren van het management t.a.v. nieuwe ontwikkelingen
3. 1 + 2 + het zelf initiëren van nieuwe daltonontwikkeling

Een grote meerderheid kiest voor alternatief 3; de daltoncoördinator kan op een breed terrein zelf initiatieven nemen om bij te dragen aan de verdere ontwikkeling van het daltongehalte op zijn school.

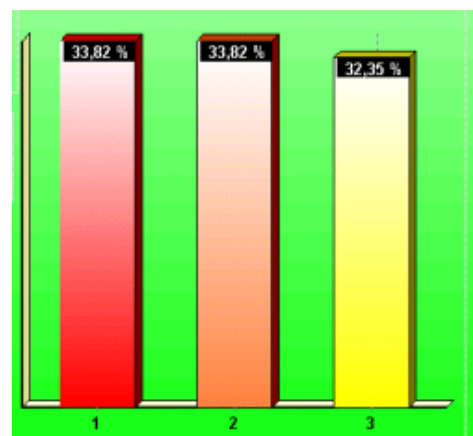

2.3.5 Daltonbeleidsplan

De respondenten is gevraagd wie het daltonbeleidsplan schrijft.

1. de daltoncoördinator
2. de directeur
3. we hebben geen daltonbeleidsplan.

Opvallend gegeven is, dat ongeveer een derde deel van de scholen nog geen daltonbeleidsplan heeft. En, als een school een daltonbeleidsplan heeft wordt dat op 50% van de scholen geschreven door het management en op de andere helft van de scholen door de daltoncoördinator.

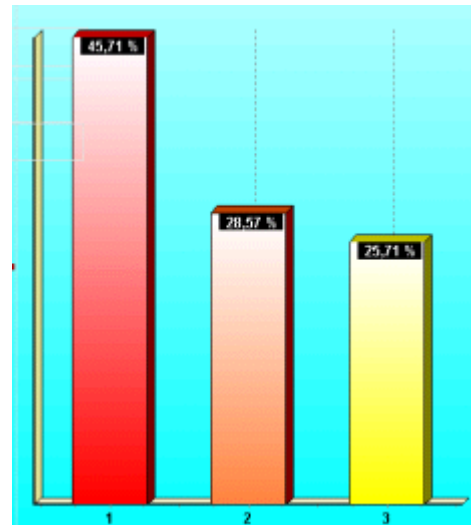
2.4. Rol binnen de organisatie

2.4.1 Taak of functie

Het daltoncoördinatorschap is

1. een taak
2. een functie
3. een taak met extra beloning.

Over de vraag of het daltoncoördinatorschap in het IPB nu een taak dan wel een functie zou moeten zijn verschillen de meningen sterk. Het zal u niet verbazen, dat een meerderheid van de directeuren (56%) het daltoncoördinatorschap als taak ziet. De daltoncoördinatoren zelf kiezen even vaak voor taak als functie.

Een kwart van de scholen geeft aan, dat ook als de rol van daltoncoördinator een taak is, er ook gekozen kan worden de waardering uit te drukken in de in de vorm van een extra beloning .

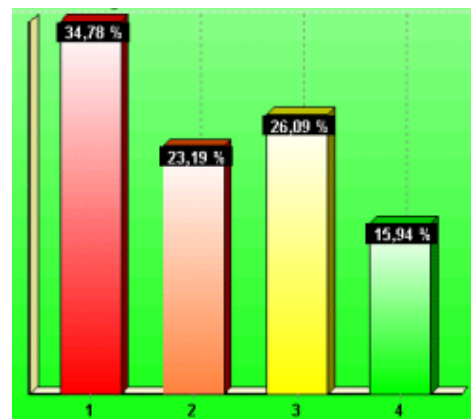
2.4.2 Lid managementteam?

Is de daltoncoördinator lid van het managementteam?

1. ja
2. nee, maar hij heeft wel heldere mandaten
3. nee, maar hij krijgt heldere opdrachten vanuit het management
4. anders, bijv: wij hebben een daltonteam

Elke oplossing komt eigenlijk voor. De daltoncoördinator kan lid zijn van het managementteam, maar kan ook vrij autonoom opereren op basis van heldere mandaten of wordt wat meer aangestuurd door het management met heldere opdrachten.

Ook andere oplossingen, zoals een daltonteam, komen voor.

3 Aanbevelingen

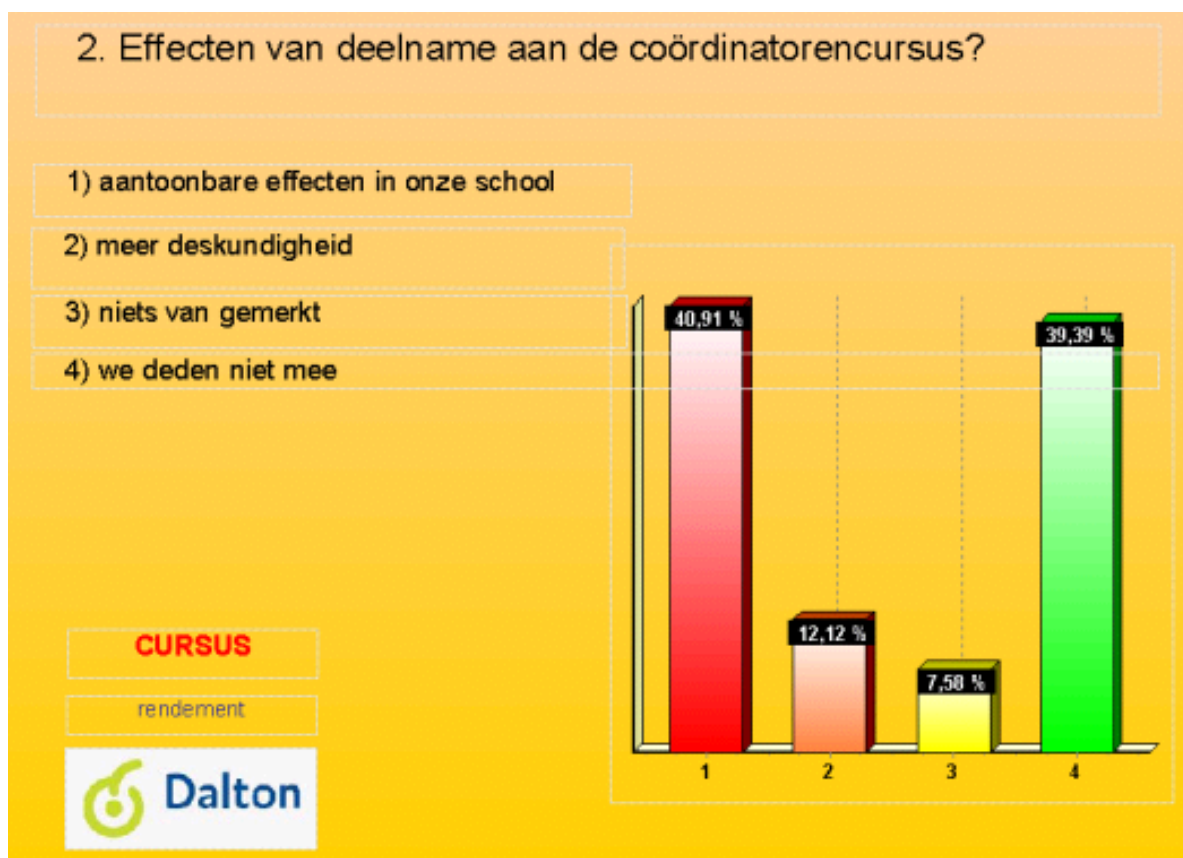
- Voor een daltonschool is een daltoncoördinator een 'must'. Ook in de visitatie wordt er steeds meer van uitgegaan, dat de school beschikt over een daltoncoördinator.
- De daltoncoördinator moet in staat worden gesteld zich verder te scholen
- Een daltoncoördinator moet ook de tijd krijgen om zijn taak goed te doen. Voor een middelgrote school betekent dit dat de daltoncoördinator in principe tenminste een dagdeel per week vrijgeroosterd wordt. Mocht dit op kleinere scholen (onder de 100 leerlingen) niet haalbaar zijn, dan is een dagdeel per twee weken toch wel het minimum.
- De taken van de daltoncoördinator zijn –in volgorde van prioriteit-:
 - **Bewaken en borgen**
bewaken en borgen van de daltonkwaliteit en de bijbehorende doorgaande lijnen op schoolniveau
 - **Ontwikkelen**
het inbrengen van nieuwe ideeën en deskundigheid in zijn team, eventueel door het organiseren van de benodigde scholingen. De daltoncoördinator neemt het initiatief om die nieuwe ideeën (maar ook adviezen uit bijvoorbeeld visitaties) ideeën met het team uit te bouwen tot nieuwe ontwikkelingen op daltongebied op schoolniveau.
Hoewel een aantal directeuren het schrijven en beheren van een daltonbeleidsplan in eigen hand houdt lijkt het in het verlengde van bovenstaande logisch, dat de daltoncoördinator juist ook ten aanzien van het daltonbeleidsplan een grote verantwoordelijkheid krijgt.
 - **Begeleiden en coachen**
Het begeleiden en coachen van al zijn collega's ten aanzien van dalton, vanuit zijn kerntaak: het bewaken van de doorgaande lijn. Klassenbezoeken etc. maken dus deel uit van zijn takenpakket.

4 De cursus voor daltoncoördinatoren

Alle respondenten beantwoordden de vraag of de cursus voor daltoncoördinatoren ook in het schooljaar 08-09 een vervolg zou moeten krijgen positief..

40 % van de aanwezigen gaf aan, dat de eigen school nog niet deelnam aan de cursus voor daltoncoördinatoren, zoals die door de DON in samenwerking met DaltonDeventer gerealiseerd wordt. Van de scholen, die wel deelnamen, gaf 2/3 deel aan dat er echt sprake was van merkbare effecten in de eigen school. Een andere 20 % gaf aan, dat er in ieder geval sprake was van merkbaar meer deskundigheid bij de deelnemende daltoncoördinator.

Ruim 10% van de scholen, waarvan de daltoncoördinator deelnam aan de cursus gaf aan nog niets van aantoonbare effecten in de eigen school of grotere deskundigheid van de daltoncoördinator gemerkt te hebben. Tijd om eens achter de oren te krabben. Wij krabben achter de onze.

Hans Wolthuis,
DaltonDeventer
Maart 2008

www.daltondeventer.nl

h.j.a.m.wolthuis@saxion.nl